

Cysylltu Cymunedau â Natur: Mynydd Helygain

Sefydliad arweiniol: Cyngor Sir y Fflint

Dyfarniad Grant: £285,000

Lleoliad: Mynydd Helygain, Sir y Fflint

E-bost: tom.woodall@flintshire.gov.uk

Mae prosiect Mynydd Helygain wedi'i leoli ar gomin 2,000 erw, a ddynodwyd am ei amrywiaeth eang o gynefinoedd a rennir rhwng pum cymuned. Mae'r comin a'i adnoddau naturiol yn ganolog i ffyniant y cymunedau hyn yn y dyfodol. Arweinir dull cydweithredol y Prosiect gan Gyngor Sir y Fflint gyda Cyfoeth Naturiol Cymru, Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru, y Gwasanaeth Tân ac Achub oll yn cefnogi ac yn cydweithio â thirfeddianwyr.

Fe wnaeth y prosiect wella gwerth economaidd y comin a bywiogi busnesau fferm. Mae'r comin wedi cael ei bori ers canrifoedd ond mae'r arfer hwn wedi dirywio'n gyson dros y blynyddoedd. Un o brif flaenoriaethau'r prosiect yw gwella ansawdd y comin drwy ddenu porwyr yn ôl, a helpu i annog cenhedlaeth iau i ddod yn rhan o'r traddodiad pori.

Y nod yw rheoli cynefinoedd a rhywogaethau allweddol a sicrhau eu bod mewn cyflwr da. Bydd eithin a rhedyn yn cael eu clirio fel y gall glaswelltir a rhostir ailsefydlu, gan ddarparu pori ychwanegol gan leihau'r gorburi sy'n digwydd ar rannau o'r comin. Archwilio'r potensial i ddatblygu cynnyrch y gellir ei farchnata ar ffurf compost Helygain o'r llystyfiant a reolir, i gyflenwi cymunedau lleol a lleihau'r angen am gompostau mawn a gwella hyfywedd economaidd y Comin.

Mae'r prosiect yn cefnogi arferion pori cynaliadwy'r cominwyr hefyd drwy annog y defnydd o hawliau pori a danddefnyddir a gosod gridiau gwartheg er mwyn annog porwyr i stocio rhannau o'r mynydd a oedd yn cael eu hosgoi cyn hynny rhag ofn y byddai anifeiliaid yn crwydro ar hyd ffyrdd i ffwrdd o gridiau gwartheg y comin er mwyn sicrhau mynediad mewn ardaloedd allweddol.

Mae'r prosiect wedi annog pobl leol ac ymwelwyr i ddefnyddio a mwynhau'r comin mewn ffyrdd priodol a chyfrifol drwy wella gweithgareddau dehongli a chodi ymwybyddiaeth a fydd yn galluogi cerddwyr a beicwyr i ddilyn llwybrau llai sensitif. Bydd hyn yn lleihau'r posibilrwydd o aflonyddu ar stoc pori ac yn rhoi cyfle i fynd i'r afael â'r pwysau gan weithgareddau hamdden. Mae'r comin yn safle amwynder lleol poblogaidd a ddefnyddir yn aml ar gyfer gweithgareddau hamdden traddodiadol fel cerdded, beicio a marchogaeth. Gallai'r dirwedd amrywiol a heriol fod yn ddelfrydol ar gyfer ffurfiau mwy cyfoes o ymarfer corff, er enghraifft campfeydd gwyrdd a bwt-camp awyr agored. Drwy fynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu'r comin, nod y prosiect yw creu tir comin o ansawdd da sy'n cael ei reoli'n dda gan gynnig cyfleoedd hamdden ar gyfer y cymunedau cyfagos, datblygu sgiliau i helpu i gyfoethogi eu bywydau, gan arwain at gymunedau iachach a mwy gwydn.

Pori Cynaliadwy: Darparu 5 grid gwartheg i dargedu gwartheg sy'n pori ar rannau o'r bryn er mwyn gwella bioamrywiaeth

Hyfforddiant a chreu swyddi: Swyddog Prosiect wedi'i gyflogi drwy gydol y prosiect

Adfer cynefinoedd: Torri 20 hectar o eithin. Torri 39 hectar o brysgwydd

Adfer Cynefinoedd: Mathru 74 hectar o redyn. Gwella 5 hectar o rostir

Meithrin cydweithrediad a phartneriaethau: Mae cefnogi cominwyr wedi arwain at weithredu 10 hawl pori sy'n golygu bod ardaloedd mwy o faint yn cael eu rheoli'n gynaliadwy

Meithrin cydweithrediad a phartneriaethau: Cynnal 3 ymarfer cydlynu'r Heddlu a'r Gwasanaeth Tân bob blwyddyn

Ymgysylltu â'r gymuned: 6 diwrnod gweithredu cymunedol y flwyddyn (gan gynnwys gweithgaredd gwirfoddoli, casglu sbwriel, digwyddiad turnio bowlenni pren a gweithdy Ffotograffiaeth Bywyd Gwyllt i'w gynnal ar y cyd â'r RSPB

Ymgysylltu â'r gymuned: Cynnal 19 o ddigwyddiadau hamdden ac ymarfer corff a 15 o weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd

Amddiffyniad rhag rhywogaethau ymledol: Cynnal gwaith rheoli ar Cotoneaster a Jac y Neidiwr yn yr ardal i atal yr hadau rhag lledaenu ymhellach; bydd gwaith arolygu a monitro'n parhau

Ymgysylltu â'r gymuned: Cwrs cyfeiriannu a thaith dywys ar y mynydd i aelodau Cyfeillion Hilbre gan weld rhai o'r prif fannau o ddiddordeb

Iechyd a Llesiant: wedi'i ategu gan raglenni gwirfoddoli, cyrsiau hyfforddi, gwyddor dinasyddion, rhaglenni hamdden a chlwb swyddi.

Cydlyniant Cymunedol: wedi'i ategu gan raglenni gwirfoddoli, cyrsiau hyfforddi, a rhaglenni hamdden. Mae cydweithredwyr y prosiect yn cynnwys Awdurdodau Lleol, Cyfoeth Naturiol Cymru, Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru, y Gwasanaethau Tân ac Achub a thirfeddianwyr.

Sgiliau Gwledig a Threftadaeth: wedi'i ategu gan waith adfer coetiroedd, rhaglenni gwirfoddoli, cyrsiau hyfforddi, gwyddorau dinasyddion, rhaglenni hamdden, coetiroedd cymunedol a gwaith rheoli rhedyn.

Datblygu Capasiti Sgiliau ac Arbenigedd: wedi'i ategu gan raglenni gwirfoddoli rhaglenni, cyrsiau hyfforddi, gwyddor dinasyddion, clwb swyddi, rheoli coetiroedd cymunedol a gwasanaeth tanwydd coed.

Cydweithredu: bydd Heddlu Gogledd Cymru a Gwasanaeth Tân Gogledd Cymru'n gweithredu amrywiaeth o fesurau i fynd i'r afael â phroblemau camddefnydd allweddol fel llosgi bwriadol, gweithgareddau 4x4 anghyfreithlon ac ymosodiadau gan gŵn ar dda byw ar y comin.

Rhaglenni Addysg: fe wnaeth ysgolion gymryd rhan yn seiliedig ar themâu amgylchedd y cwricwlwm cenedlaethol. Defnyddio'r comin i hyrwyddo iechyd a lles er mwyn annog ymarfer corff yn yr awyr agored ar y comin.

Sgiliau Gwledig a Threftadaeth: byddai croesawu datblygiad twristiaeth effaith isel, yn seiliedig ar gynnyrch o ansawdd, yn cynnig potensial i ddod â budd economaidd i gymunedau lleol a diogelu a chynnal gwasanaethau lleol.

Cydlyniant Cymunedol: ymgysylltu'n effeithiol â chroestoriad eang o'r gymuned a chyfathrebu ac addysgu ynghylch arwyddocâd y gweithgareddau sy'n cael eu cynnal a pha mor berthnasol ydynt i'r comin.

Sgiliau Gwledig a Threftadaeth: defnyddio'r comin fel adnodd addysg, fel y gall trigolion ennill sgiliau a chael budd o adnoddau rhad ac am ddim Helygain mewn ffordd gynaliadwy.

Cymryd Rhan: Dewch i grwydro Mynydd Helygain a mwynhau golygfeydd godidog dros aber Afon Dyfrdwy a Bryniau Clwyd. Am ragor o wybodaeth, cysylltwch â Pharcmon Mynydd Helygain: 01352 703900.

 Teithiau tywys am ddim ar gael drwy dudalen we Darganfod Helygain.
www.halkynmountain.co.uk/darganfod-helygain/?lang=cy Gwefan: www.halkynmountain.co.uk/?lang=cy